

De Zuidermeelmolen van Medemblik

Inleiding

Eeuwenlang hebben windmolens het aanzicht op de stad Medemblik bepaald. Langs de Oosterdijk zag men een concentratie van watermolens voor de beheersing van het binnenwaterpeil en aan de zuidkant van Medemblik stonden meerdere houtzaagmolens. Deze waren nauw verbonden met de houthandel, ooit een belangrijke pijler van de Medemblicker economie. In tegenstelling tot de watermolens is voor de geschiedenis van de houtzaagmolens tot op heden weinig belangstelling getoond. Ongetwijfeld heeft dit te maken met de vroege teloorgang. Waren er in 1700 nog vijf houtzaagmolens in Medemblik, aan het begin van de negentiende eeuw was dit aantal tot twee gereduceerd.

Verder was in Medemblik een enkele industriemolen voor ander gebruik te vinden waaronder een oliemolen. De olie, die door de molen uit zaden werd geperst, diende als brandstof voor verlichting en was een grondstof voor zeepziederij en verfberijding. In 1708 stond een oliemolen bij de Keerderpoort, vlak buiten de stad.

Tenslotte vormden de meelmolens een niet te missen onderdeel van het stadsaanzicht. Van oudsher kon de burgerij van twee meelmolens gebruikmaken: de Westermeelmolen en de Zuidermeelmolen. Dit verhaal is een kennismaking met de Zuidermeelmolen die, zoals de naam al aangeeft, in het zuiden van de stad stond opgesteld.

Meelmolens

Meelmolens waren een onmisbare schakel in de voedselvoorziening. In de molens werd het graan van de bakkers tegen een vergoeding tot meel verwerkt. Ook bierbrouwers lieten hun grondstoffen zoals gerst en boekweit in een meelmolen verwerken.

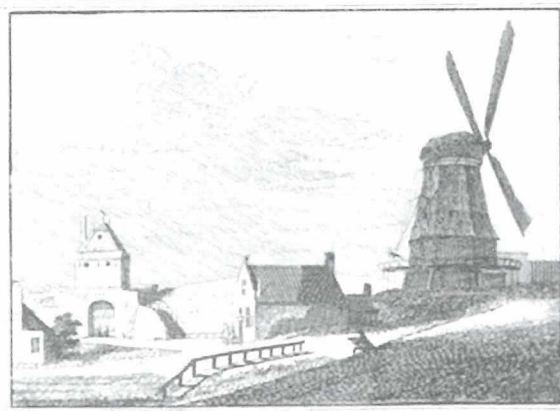
Het malen was strikt gereguleerd. Bakkers en brouwers mochten hun grondstoffen niet bij een molen buiten de stad aanbieden. De reden hiervoor was het financiële belang dat de stad erbij had. Elke stad in Holland had het recht om belasting op het malen van graan te heffen. Deze zogenoemde impost op het gemaal vormde een belangrijke bron van inkomsten. Ook bakkers uit omliggende dorpen waren verplicht hun graan in de stad te laten malen. Omdat veel dorpsbesturen een eigen meelmolen wensten leidde deze verplichting tot menig geschil tussen stad en dorp.

Een voorbeeld hiervan is een conflict tussen Hoorn en Grosthuizen. In 1571 moest in het genoemde dorp, op last van het Hoornse stadsbestuur, een in aanbouw zijnde meelmolen worden gesloopt. De bouw van een molen in Blokker werd eveneens door Hoorn tegengehouden. En in 1628 werkte het stadsbestuur van Medemblik niet mee aan de oprichting van een meelmolen in Wervershoof. Uiteindelijk kregen veel West-Friese dorpen, inclusief Wervershoof, toch een eigen meelmolen maar diende wel de impost op het gemaal aan de stad te worden afgedragen.

Er bestond een verband tussen het aantal meelmolens en het aantal inwoners van een stad of dorp. Uit onderzoek naar meelmolens in Hoorn en Enkhuizen blijkt dat ongeveer 2.000 inwoners het exploiteren van één meelmolen rendabel maakten. Deze verhouding was gedurende de zeventiende en achttiende eeuw redelijk constant.

De meeste meelmolens in Holland waren eigendom van particulieren. Omdat met de bouw en exploitatie van een meelmolen veel kapitaal was gemoeid, kende een molen vaak meerdere eigenaren. Zij verkregen inkomsten in de vorm van maalloon. Dat wil zeggen dat de eigenaren voor iedere zak gemalen graan een aantal stuivers ontvingen. De hoogte van het maalloon werd door het stadsbestuur vastgesteld.

Het werk in en rond een meelmolen werd verricht door een molenaar en zijn knecht. Menig molenaar was tevens (mede)eigenaar van zijn molen. Een voorbeeld hiervan is Arijaen Jacobsz, die in 1660 'molenaar ende eigenaar van de halve westermeelmolen' in Medemblik was.

Afb. 1: De Westermeelmolen in 1726. Een gravure van Hendrik Spilman naar een tekening van Cornelis Pronk.

De meelmolens van Medemblik in de zestiende eeuw

Over de vroegste geschiedenis van de meelmolens in Medemblik is weinig bekend. Op de kaart van Jacob van Deventer uit omstreeks 1565 staan zowel de Westermeelmolen als de Zuidermeelmolen afgebeeld.

Aangezien de eerste windmeelmolens in Holland rond het jaar 1300 werden geïntroduceerd, mag worden aangenomen dat de bevolking van Medemblik zeker in de vijftiende eeuw al een molen tot haar beschikking had.

Op de kaart van Paulus Uijtenwaal uit 1599 staan beide meelmolens als een zogenaamde standerdmolen afgebeeld. Dit type molen bestaat uit een houten vierkante romp waarin de maalinstallatie is ondergebracht. De romp met wieken is geplaatst op een staak of stander waardoor deze in zijn geheel kan worden gedraaid.

In het midden van de zeventiende eeuw maakten deze constructies plaats voor moderne achtkante molens met een vaste romp. De meelmolen *Herder*, zoals die anno 2009 op de Westerdijk in Medemblik staat, is een voorbeeld van zo'n achtkant.

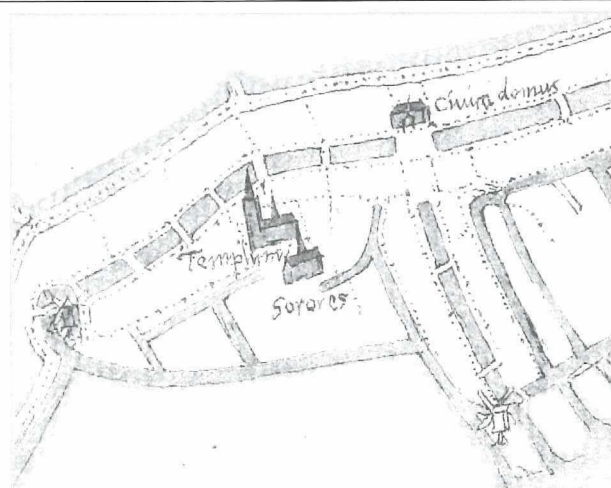
Medemblik kende in 1565 nog geen vestingwerken. De inwoners van de stad waren voor bescherming op het kasteel aangewezen. Door het ontbreken van een stadswal stonden de twee meelmolens onbeschermd aan de buitenzijde van de stad. De Westermeelmolen was te vinden nabij de plaats waar nu de *Herder* staat. Van oudsher werd deze locatie als het Westeinde aangeduid. De Zuidermeelmolen stond opgesteld ter hoogte van de Kaasmarkt, toen het Zuideinde genoemd.

In 1573 startte men in Medemblik met de aanleg van fortificatiewerken waarvan de uitvoering vele jaren in beslag nam. Toen de werken rond 1591 gereed kwamen, werd niet alleen het kasteel ontmanteld (deze had zijn defensieve functie verloren) maar stemde het stadsbestuur van Medemblik ook in met de verplaatsing van de Zuidermeelmolen.

De molen kreeg een plek op één van de nieuwe bastions, op een steenworp afstand van de oude locatie. Wel kreeg de eigenaar van de molen enkele instructies mee waaruit blijkt dat de plaatsing van de meelmolen niet ten koste van de defensieve functie van het bastion mocht gaan. Behalve dat de borstwering niet mocht worden aangetast moest ten noorden van de molen voldoende ruimte overblijven voor doorgang van wagens en geschut.

Een contract tussen de Zuider- en Westermeelmolen (1614)

Van onderlinge concurrentie tussen de twee meelmolens was geen sprake. Althans die conclusie kan worden getrokken uit een overeenkomst tussen de eigenaren van de Zuidermeelmolen en de Westermeelmolen uit 1614.

Afb.2: Fragment van de kaart van Jacob van Deventer uit omstreeks 1565. De Zuidermeelmolen staat rechtsonder op de kaart afgebeeld.

In deze samenwerkingsovereenkomst staat dat alle inkomsten, grotendeels bestaande uit het maalloon, gelijkelijk tussen de molens worden verdeeld. Een prikkel om extra klanten te werven ten koste van de andere molen was er dus niet. Verder maakten de eigenaren een afspraak over wederzijdse bijstand indien door reparatiewerkzaamheden of 'ongherijff van windt' een molen buiten gebruik was. Men zou dan gezamenlijk 't cooren van d eene meullen op d ander' brengen. In tegenstelling tot de opbrengsten werden de onderhoudskosten aan de molens niet gedeeld.

Het contract van 1614 was niet alleen bindend voor de toenmalige eigenaren. Ook toekomstige eigenaren werden geacht zich aan de afspraken van het contract te houden, ongeacht de eigendomsoverdracht door vererving dan wel door verkoop had plaatsgevonden. Mocht een eigenaar zijn aandeel in een molen willen verkopen dan hadden de andere eigenaren het recht van eerste koop. Ter naleving van de overeenkomst was een boeteclausule van kracht. Indien een eigenaar de overeenkomst niet zou respecteren riskeerde hij een boete van 400 gulden. De helft van dit bedrag werd aan de armen in de stad Medemblik gegund.

De Zuidermeelmolen opnieuw verplaatst (1634)

Bij de verplaatsing van de Zuidermeelmolen in 1591 bleef het niet. De verdere uitbreiding van Medemblik in zuidelijke richting, waarbij de Westhaven en Pekelharinghaven werden aangelegd, had opnieuw gevolgen voor de Zuidermeelmolen. Op 30 augustus 1633 ging het stadsbestuur akkoord met het verplaatsen van de lijnbanen en de molen.

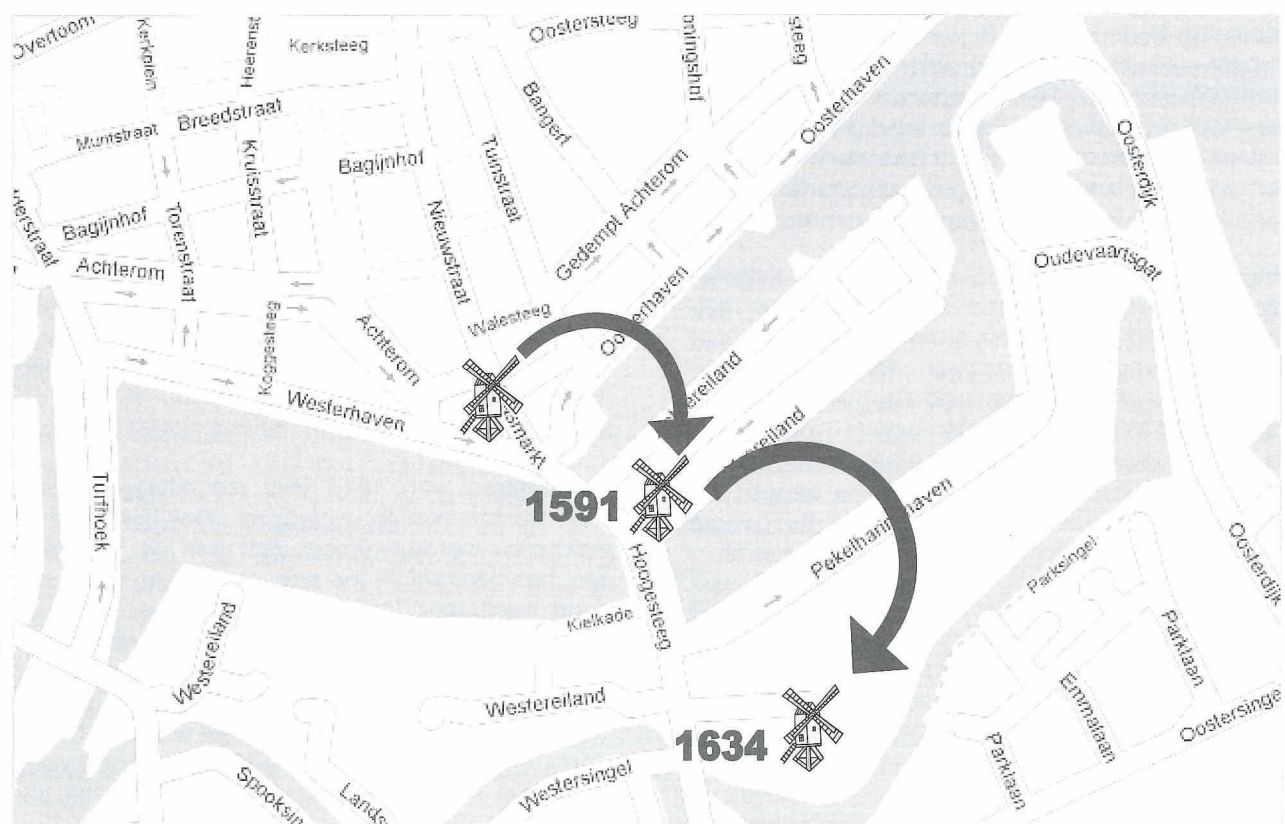
Over de nieuwe locatie van de Zuidermeelmolen was niet direct overeenstemming tussen het stadsbestuur en de molenaar.

De laatstgenoemde stelde voor om zijn molen te verplaatsen naar het bastion Kleijenburg, ten zuidoosten van de Westermeelmolen. Maar dit bastion was grotendeels door water omgeven waardoor op stadskosten een nieuwe brug zou moeten worden aangelegd. En daar voelde het stadsbestuur weinig voor.

Uiteindelijk verhuisde de molen naar het Zuiderbolwerk, het meest zuidelijke bastion van de nieuwe stadsuitbreiding. Thans is op deze plek het Emmapark te vinden. Net als in 1591 moet "het verplaatsen" van de molen letterlijk worden opgevat. De Zuidermeelmolen werd zorgvuldig gedemonteerd en op de nieuwe locatie weer met de oude onderdelen opgebouwd. In principe was alleen een nieuwe fundering nodig.

De nieuwe Zuidermeelmolen diende op dezelfde locatie als de oude molen te worden opgericht. Op financiële steun van het stadsbestuur hoefden de molenaars niet te rekenen. In de resoluties van burgemeesters en vroedschappen staat expliciet opgetekend dat de bouw van de nieuwe achtkante meelmolen op eigen kosten zal geschieden.

Dat voor de bouw van de nieuwe molen een forse som geld nodig was blijkt uit de leningen die Arent Teunisz Brouwer en Jan Teunisz Swart, de twee toenmalige molenaars van de Zuidermeelmolen, in de loop van 1657 aangingen. Een belangrijke geldschieter was hun vader Teunis Reijersz Swart, die zijn zonen 4.000 gulden verstrekke.

Afb. 3: De verplaatsingen van de Zuidermeelmolen als gevolg van de stadsuitbreidingen.

Van vierkant naar achtkant (1655-1657)

Ruim 20 jaar na de verplaatsing naar het Zuiderbolwerk bevond de molen zich in een bouwvallige toestand.

De molenaars meenden dat de molen hoognodig moest worden vernieuwd en vroegen hiervoor toestemming aan het Medemblicker stadsbestuur. Zij wensten, tot 'meerder gerief van de burgerije', de oude vierkante standerdmolen door een achtkante meelmolen te vervangen. Deze bood meer werk- en opslagruimte en had bovendien een grotere maalcapaciteit. Op 6 september 1655 werd met het verzoek ingestemd.

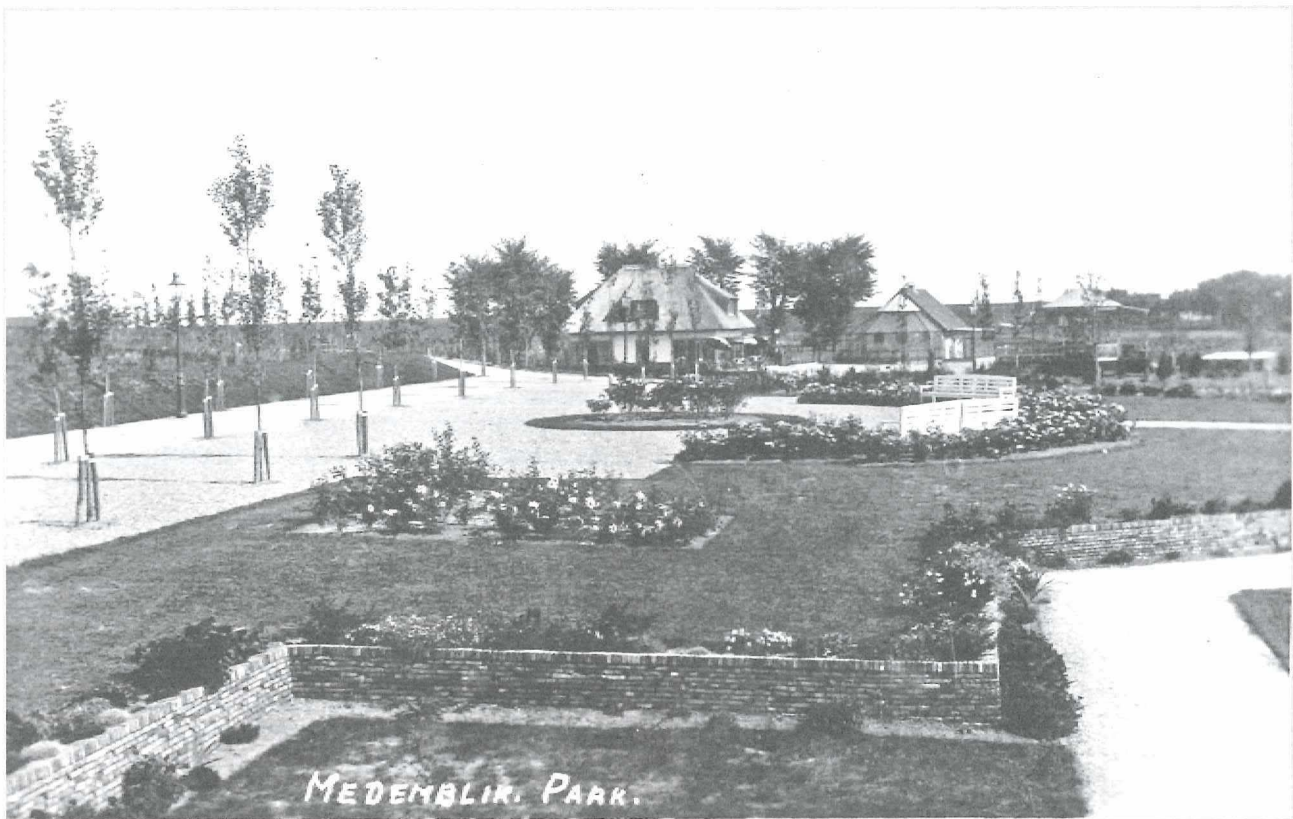
De nieuwe Zuidermeelmolen werd gebouwd door Dirk Bukooij, timmerman en molenmaker te Medemblik. Gewild of ongewild werd de molenmaker ook geldschieter. Voor geleverde materialen en arbeidsloon had Dirk Bukooij nog 672 gulden van de molenaars tegoed. In april 1657 werd van deze schuld een hypotheekakte opgesteld waarbij de door hem gebouwde molen als onderpand diende.

Een derde meelmolen in Medemblik?

In de zeventiende eeuw is in Medemblik meerdere malen gesproken over het plaatsnemen van een derde meelmolen. Maar de plannen en verzoeken hebben nooit een vervolg gekregen.

Vooral de molenaars van de Westermeelmolen en de Zuidermeelmolen boden veel weerstand tegen het oprichten van een derde meelmolen. Zij verwachtten dat de uitbreiding van de maalcapaciteit tot inkomstenvermindering zou leiden.

Medemblik telde in de zeventiende eeuw nooit meer dan 4.000 tot 4.500 inwoners, een omvang die voor het renderen van drie meelmolens te klein was.

Afb.4: Het Emmapark in de jaren dertig van de twintigste eeuw. Het terrein rechts op de afbeelding maakte deel uit van het Zuiderbolwerk. Vanaf 1634 stond hier de Zuidermeelmolen.

Een vroeg initiatief tot het oprichten van een derde meelmolen dateert van 1618. Er werd toen aan het stadsbestuur verzocht om een meelmolen op het bastion Kleijenburg te mogen zetten. De molen zou dan tussen de Zuider- en Westermeelmolen komen te staan. Dat Kleijenburg een gunstige plek voor een molen was bleek al eerder in dit verhaal.

Op 6 november 1623 kwam opnieuw een verzoek bij de burgemeesters en vroedschappen binnen. Inwoners uit Twisk maakten zich hard voor een derde meelmolen in Medemblik. Maar het stadsbestuur reageerde negatief en beschermde de eigenaren van de twee bestaande meelmolens.

Later namen de Medemblicker bakkers het initiatief. Zij deden in 1676 een poging om op eigen kosten een meelmolen op te richten. En weer verleende het stadsbestuur geen medewerking. Dat de bakkers graag een eigen meelmolen wilden oprichten hield verband met de onvrede over de prestaties van de gevestigde molenaars. Er was geen relatie met de omvang van de bevolking.

Het initiatief van de Medemblicker bakkers uit 1676 ijfde een behoorlijke tijd na. Vermeldenswaard is een verzoekschrift van Pieter Jansz Keijser, 8 jaar later.

Hoewel hij zelf niet in een molen wilde investeren maakte hij aan het stadsbestuur kenbaar wel als molenaar van een derde meelmolen aangesteld te willen worden.

De wens van Pieter Jansz Keijser, die een houtzaagmolen bestierde, vloeide voort uit een droevig voorval. Bij een ongeluk was zijn zoontje door de houtzaagmolen om het leven gekomen. Sindsdien kon Pieter Jansz Keijser zijn draai niet meer vinden en wilde hij zijn houtzaagmolen verlaten.

In 1691 brachten de bakkers het verzoek om de derde meelmolen nog een keer ter tafel. Maar de burgemeesters en vroedschappen van Medemblik hielden voet bij stuk en zochten naar een andere oplossing om het geschil tussen bakkers en meelmolenaars te beslechten.

Molenaars, bakkers en het stadsbestuur

Herhaaldelijk staken tussen bakkers en meelmolenaars geschillen de kop op. De bakkers werden door het stadsbestuur verplicht om hun graan bij één van de twee molens aan te bieden en waren dus voor het verkrijgen van meel geheel van de plaatselijke molenaars afhankelijk.

De voornaamste beschuldiging aan het adres van de molenaars betrof het 'quaar meelmalen'.

Afb.5: Molen op een grafsteen in de Bonifaciuskerk.

Volgens de bakkers werd niet alle meel uit de zemelen gemalen waardoor zij van onzuiver meel brood moesten bakken. Dit druiste weer in tegen de kwaliteitseisen die door het stadsbestuur aan het brood werden gesteld. Geschillen over meelverlies tijdens het malen (het zogenaamde stuifmeel) lijken aan Medemblik goeddeels voorbij te zijn gegaan. Want toen de Medemblicker molenaars in 1697 voorstelden om op gewicht te malen, waarbij het gewichtsverlies maximaal anderhalve pond per zak mocht bedragen, meenden de bakkers dat niet de kwantiteit maar de kwaliteit het probleem was.

De bakkers van Medemblik waren goed georganiseerd. Net als in andere Hollandse steden hadden de wittebroodbakkers en de tarwe-roggebroodbakkers eigen regels en wetten. Deze dienden niet alleen de kwaliteit van het brood te waarborgen maar beschermden ook de beroepsgroep tegen concurrentie.

In conflicten met de meelmolenaars traden de twee groepen bakkers als gecombineerd bakkersgilde op. De stedelijke overheid waakte over een betrouwbare en betaalbare voedselvoorziening. Dit laatste werd bewerkstelligd door het reguleren van broodprijzen en maallonen. Hoewel het stadsbestuur rekening hield met de belangen van de molenaars, verleende het in principe geen directe financiële steun.

De meelmolenaars waren private partijen en moesten zichzelf in stand zien te houden.

Een uitzonderlijke situatie deed zich voor in 1660, toen het stadsbestuur van Medemblik een lening van 1.000 gulden aan een eigenaar van de Westermolen verstrekte. Deze molen was door 'harde stormwinden ter neder geslagen' en een snelle heropbouw was gewenst. Overigens bracht de zware decemberstorm ook de Zuidermeelmolen schade toe. Cornelis Jansz Opperdoes meldt in zijn kroniek dat de roeden van de molen waren afgewaaid.

In de conflicten tussen bakkers en molenaars speelde het stadsbestuur een belangrijke rol. Dat het niet instemde met een eigen meelmolen voor de bakkers wil niet zeggen dat de klachten niet serieus werden genomen. Zo werden in 1687 door burgemeesters en vroedschappen een drietal keurmeesters benoemd om de 'questie over quaar meelmalen en wedsersijze verongelijkingen te keuren ende reghten'.

Het driemanschap, bestaande uit een oud bakker, een makelaar en een voormalig lid van de rechterlijke macht, laat zich het best vergelijken met een geschillencommissie. Indien de keurmeesters een kwestie niet konden oplossen dienden ze de burgemeesters op de hoogte te brengen. Maar de keurmeesters konden niet voorkomen dat bij een aantal conflicten tussen meelmolenaars en bakkers toch het stadsbestuur moest ingrijpen.

Klachten over de Zuidermeelmolen

Een jaar na het instellen van de commissie was er een dispuut over slecht gemalen graan door de Zuidermeelmolen. Bakkers en molenaars bespraken het geschil in herberg de Rode Leeuw aan de Oude Haven. De beschuldigende vinger van de bakkers wees naar de molenaarsknecht die zijn werk niet goed zou doen. Door de slechte prestaties lieten de bakkers hun tarwe en rogge liever in de Westermolen verwerken.

In 1697 klaagden de bakkers opnieuw over de Zuidermeelmolen. Ditmaal was het molenaar Jan Gorter die volgens de bakkers zijn werk niet goed deed. Dat de bakkers een punt hadden valt op te maken uit de resolutieboeken van het Medemblicker stadsbestuur. Hierin staat vermeld dat Jan Gorter 'als noch tot het malen niet volkomentlijk geïnstrueert' was. Blijkbaar was hij onervaren en beheerste hij onvoldoende het molenaarsvak.

Het stadsbestuur eiste dat de molenaar gedurende een half jaar een ervaren knecht zou inhuren. De knecht diende Jan Gorter *'naa sijn beste wetenschap ende kennisse het malen'* te leren. Indien de burgemeesters het nodig achtten zou de termijn van een half jaar worden verlengd.

Verder besloot men dat de molenaars om de zes weken hun maalstenen moesten slijpen. Het toezicht hierop werd bij de bestuurders van het bakkersgilde gelegd.

Een derde voorstel van de bakkers, om het functioneren van de meelmolens in Medemblik te verbeteren, werd door het stadsbestuur niet aangenomen. Dit voorstel behelsde de invoering van een premie voor de molenaar die maandelijks het meeste graan zou malen. Ongetwijfeld waren de molenaars tegen een dergelijke premie fel gekant. Het stond in ieder geval haaks op de afspraken die de gezamenlijke molenaars in 1614 hadden gemaakt.

Ook in de achttiende eeuw bleven de Medembliker bakkers kritisch tegenover de meelmolenaars. Een klacht in 1709 betrof weer het functioneren van de molenaarsknechten die, naar zeggen van de bakkers, *'niet in staat zijn om goet meel te kunnen malen'*. Ditmaal waren de pijlen van de bakkers op beide meelmolens gericht. Het stadsbestuur besloot hierop dat voor elke molen een bewakende knecht moest worden aangesteld.

De inhuur van de knechten was geheel voor rekening van de molenaars maar mocht pas worden geëffectueerd na instemming van het bakkersgilde.

Door deze maatregel kregen de bakkers meer grip op de kwaliteit van het malen.

Het einde van de Zuidermeelmolen nabij (1757)

In het midden van de achttiende eeuw was Medemblik een stad in verval.

De achteruitgang vertaalde zich in leegstand, sloop en een afname van economische activiteiten. Twee van de drie bierbrouwerijen in Medemblik sloten de deuren, één van de twee gereformeerde kerken werd buiten gebruik gesteld en ook het molenbestand ontkwam niet aan een sanering: een houtzaagmolen en de Zuidermeelmolen werden gesloopt.

De sloop van de Zuidermeelmolen werd door moeder natuur ingeleid. Op 17 augustus 1757 werd de molen door blikseminslag getroffen en zwaar beschadigd. Alleen tegen hoge kosten kon de molen op het Zuiderbolwerk weer in operationele staat worden gebracht. Volgens Simon Spruijt, eigenaar en molenaar, kwam het herstel eigenlijk neer op nieuwbouw. Maar door de slechte economische tijd en het dalende aantal inwoners lag het bouwen van een nieuwe meelmolen in Medemblik niet voor de hand. Daarom vroeg molenaar Spruijt toestemming aan het stadsbestuur om de molen te mogen slopen. Volgens hem was de maalcapaciteit van de Westermeelmolen voldoende om de bakkers, brouwers en burgerij van Medemblik te bedienen.

Uitg. K. H. Idema, Medemblik.

Oude Haven (Westzijde.) MEDEMBLIK.

Gerard Carol

Afb. 6: De Westermeelmolen in het begin van de twintigste eeuw.

Van de eigenaren van de Westermeelmolen zou Simon Spruijt een uitkoopsom van 3.000 gulden plus een jaarlijkse lijfrente van 250 gulden ontvangen. Bij deze uitkoopregeling gingen de molenaars ervan uit dat binnen Medemblick geen tweede meelmolen meer zou worden gebouwd.

Bij een besluit over de sloop van de Zuidermeelmolen kon het stadsbestuur niet om het bakkersgilde heen. Aan het einde van de zeventiende eeuw hadden de Medemblicker bakkers nog ingezet op een eigen derde meelmolen, nu dreigden zij van één molen afhankelijk te worden.

Ongetwijfeld hadden de bakkers begrip voor de situatie van Simon Spruijt want ook de broodomzet stond onder druk door de bevolkingsafname en de slechte economische tijd. Maar indien tot sloop zou worden overgegaan wensten zij wel enkele garanties.

Zo diende de Westermeelmolen in goede staat te worden gebracht en gehouden. Mocht de Westermeelmolen onverhoopt toch buiten werking raken dan moesten de molenaars het graan op eigen kosten naar een nabijgelegen molen brengen. Volgens de bakkers was de meelmolen in Wervershoof het meest gunstig gelegen, want deze molen was zowel in de zomer- als in de wintermaanden goed bereikbaar.

Het transport tussen Medemblick en Wervershoof kon over de weg of over het water plaatsvinden. Ooit had Medemblick zich tegen de bouw van een molen in Wervershoof verzet, nu werd de molen van Wervershoof als reserve molen voor de burgerij van Medemblick aanbevolen. De tijden waren veranderd!

Het stadsbestuur stemt in met sloop (1757)

Op 10 december 1757 werd het lot van de Zuidermeelmolen definitief bezegeld. Nadat een commissie, bestaande uit oud-burgemeester Schellinger en Van Galen, zich over het vraagstuk had gebogen stemde het stadsbestuur met het verzoek van Simon Spruijt in: de Zuidermeelmolen mocht worden gesloopt. De meeste voorwaarden van de bakkers werden in ongewijzigde vorm door het stadsbestuur overgenomen.

Om de continuïteit en kwaliteit van de Westermeelmolen te borgen werd een jaarlijkse inspectie ingesteld. De inspectie moest door *'twee kundige lieden'* worden uitgevoerd. Daarnaast werden de molenaars van de Westermeelmolen verplicht om te allen tijde een reserve roede aan te houden. Wanneer ondanks deze maatregelen de molen toch zou uitvallen dan dienden de molenaars het graan in een naburig dorp te laten malen. Deze verplichting kwam overeen met de wens van de bakkers. Eventuele schade bij transport van graan en meel was voor rekening van de molenaars van de Westermeelmolen.

Verder kregen de bakkers het recht, indien er in de Westermeelmolen slecht werd gemalen, om op kosten van de molenaars een molenaarsknecht aan te stellen. Het was een oude bekende maatregel die ook bij de geschillen tussen bakkers en molenaars in 1709 werd toegepast.

Hoewel de stem van de bakkers in deze zaak overheerste werden de belangen van de bierbrouwers niet vergeten. Want het stadsbestuur eiste van de molenaars van de Westermeelmolen twee afzonderlijke moutstenen, waarop geen rogge of tarwe mocht worden gemalen.

Tot slot behield het stadsbestuur van Medemblick nadrukkelijk het recht om een tweede meelmolen toe te staan *'wanneer de stad in een beeter en florisanter staat souden mogen komen'*. Maar het economische tij keerde niet.

Het inwonertal van Medemblick in het midden van de zeventiende eeuw werd pas in de twintigste eeuw opnieuw bereikt. De meelmolens hadden toen hun functie als schakel in de voedselvoorziening al verloren. Ondanks pogingen om de Westermeelmolen voor het nageslacht te behouden werd deze in 1947 gesloopt.

Met de ingebruikname van meelmolen de *Herder*, op de plek waar de Westermeelmolen stond, begon in 1990 een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de Medemblicker meelmolens.

Peter Swart Hoorn, juni 2009

Geraadpleegde bronnen

Rob Beemster, *Van Balticum tot bakker. Een onderzoek naar de graan- en broodvoorziening in Hoorn en Enkhuizen in de zeventiende en achttiende eeuw*. Doctoraalscriptie Rijksuniversiteit Utrecht, zj.

J. Belonje en R. Kaptein, 'Een kroniek van Medemblick', *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap 64*, Utrecht, 1943, 45-107.

Westfries Archief, Hoorn:
Oud Archief Medemblick 36, 51, 149, 181.
Oud Rechterlijk Archief Medemblick 5338.
Notarieel Archief Medemblick 3156, 3214.

Herkomst afbeeldingen:
Dirk Meijers, Medemblick: 5.
Peter Swart, Hoorn: 1-4, 6.

Een uitgebreid notenapparaat kan worden geraadpleegd in de bibliotheek van de Oudheidkundige Vereniging "Medemblick".